

0 1110 322

I.

Iz vsakdanje šole v nedeljsko in iz nedeljske v vsakdanjo ali djansko.

rečno hodite! Bog bodi z vami po vsih vaših potih in njegov angelj naj vas spremlja! S tim ljubeznjivim in prav pomenljivim blagoslovilom vas pošljemo, dragi šolarčki! o koncu šolskega leta domú k vašim ljubim staršem. To serčno poslovilo vzemite tudi od šole za spomin, in spremlja naj vas na daljnem popotvanji zlasti tedaj, kadar se podaste na Gospodov klic v razne stanove, da bi delali v njih sebi in drugim v blagor!

Težka je prijateljska ločitev sploh, ginljiva je posebno šolska, da si je neogibljava. Kej pomenljiv je toraj zadnji šolski dan za učitelja in za učence. Resnobo mili glas, s katerim skerbni učitelj, ki po očetovski ljubi svoje učence in jim zadnji dan prav po Tobijevo ob kratkem ponavlja prelepe nauke, ktere jim daje za slovo, očitno priča, kako razne misli in čutila se snujejo v njegovem sercu. Navdaja ga neka žalost, vendar prisije ta dan tudi serčno veselje na lice učitelju, kateri si je svést, da je pridno delal in skerbno si prizadeval, saditi v serca svojih učencev le blago seme koristnih naukov ter buditi v njih čutila poštenosti, kreposti in verne bogoljubnosti. Tak delavec, se sme reči, je res vreden svojega plačila in takemu velja tolažilo, da se sladko počiva po lepo dokončanem delu. Delavec navadno prejame plačilo svojemu trudu primerno. Pri učitelju, tudi spretnem in vestnem, se to le redkoma spolnuje. Kaj hočem reči o mali hvaležnosti, ktero skazujejo pozneje učenci in njihovi starši svojim nekdanjim skerbnim učenikom! Molčim pa popolnoma o gerdi nehvaležnosti nekterih staršev, kateri slepo zaljubljeni v svojega zanikarnega sinka ali v svojo lahkomišljeno hčerko konec šolskega leta nespodobno očitajo učiteljem, ker te ali unega niso djali med pohvaljene ali celo med obdarovane! Dober in vestin učitelj se ne zmeni za take reči. Tolaži ga dobra vest in beseda sv. pisma, da „se bodo oni, ki nevedne podučujejo, v kraljestvu božjem svetili ko zvezde na nebu“.

Pomislimo raji nekoliko sad, ki ga navadno šole rodijo in ki bi ga po skerbnem prizadevanji dobrih učiteljev obroditi imele pri učencih.

Kakor povsod, veljá tudi tu kerščansko slovílo: Mòli in delaj! „Ne ta ki sadí, ne ta ki priliva, je kaj, temuč Gospod, ki rasti daje“. „Kaj bo le iz tega otroka?“ — poprašuje tolikrat dober učitelj že pri marsikterem, dokler ga ima še v vsakdanji šoli, kaj še le potem, kedar prestopi v nedeljsko, ali kedar ga izpusti v djansko življenje. „Ali nisem dobrega semena sejal na to njivo; od kod ima toliko ljuljke“ — se žalosten mora popraševati celo dober učitelj že pri nedeljskih šolarjih, posebno pa mladenčih in dekličih, ki so odrasli tudi tej šoli, in bi v vsakdanjem življenji kazati imeli sad, ki so ga prinesli seboj iz šole. Tudi naj boljše seme, ako pade na slabe tla, ostane brez zaželenega sadú! Tu se posuši, ker nima potrebne moče ali vlažnosti; tam ga pozobljejo tice roparice; ondi ga zaduši ternje posvetnih razvad in napak itd. „Blagor jim, kateri besedo božjo poslušajo in ohranijo“ — to veljá o vsakterem tudi šolskem poduku. Sad njegov se tedaj ravná najprej po tem, kako se sprejema v šoli, hrani in rabi potlej v življenji. Ako se pozneje prav ne obrača, kdo bi se mogel čuditi, da se vedenje tega ali unega ne vjema z razredbo, v kateri je bil še učenec v šoli. Sploh pa se toži, da je sedanja mladina — moška in ženska — nevedna pa nepokorna, malopridna in sem ter tje razuzdana. Radi obračajo ljudje take prikazni na šolo, češ, da je ona vsega tega kriva. Hodil mi je sin v vsakdanjo šolo, hodil 3—4 leta v nedeljsko; zdaj pa komaj čerke pozna, in o kerščanskem nauku se mu le nekaj sanja! Mar bode zastoj ves terdo prisluzheni denar, kar sem ga zanj daroval? Šola, šola! zakaj ne spolnuješ boljše svojih dolžnosti? — godernja nekteri oče, marsiktera mati o svojem sinu ali o hčeri svoji.

Res je, velike in težke dolžnosti ima šola zlasti sedanji čas. Kliče in priporoča se ji tudi vseskozi, kako naj na podlagi kerščanstva po moči pospešuje časno in večno srečo človeštva po mladini, ktera ji je v skerb izročena. — Res je, tajiti se ne da, da imajo šole mnogotere pomanjkljivosti, o katerih je živo želeli, da se zboljšajo in popravijo; vendar vsa nevednost in nepokorščina, malopridnost in razuzdanost sedanje mladine se šoli očitatí in v dolg pripisovati ne more. Ako ne verjameš, pridi k našim letnim preskušnjam, poglej in poslušaj, kako so se učenci vadili in koliko so se naučili; pazi na to, kako so se vedli med letom in kako se vedejo še sedaj. Glej in pazi na to, kako se vedejo, dokler hodijo v vsakdanjo šolo; koliko znajo in kako se vedejo v nedeljski šoli, in koliko znajo in kako se vedó zdaj v življenji. Kolik razloček! — bo marsikteri moral spoznati. Kakor naglo mine spomladnji cvet, kakor poletno solnce hitro dozori sad in potrebi piškavega od oklenega in zdravega; tako le prenaplo mine šolski mladini nadepolni cvet, in z njim najlepši doba človeškega življenja. Hitro ji pride vroče poletje pozemeljskega truda in mnogoterih skerbí in nevarnost. Mladini se ne sme prikrivati, kako resnobno je človeško življenje, koliko nevarnost ji proti v njem, in kako naj si prizadeva se jim oteti, sicer ostane mladost lahkomisljena ali pa postane celo preširna in prederzna.

Dokler je otrok v vsakdanji šoli, je kakor mladika, ki raste v dobri drevesnici, kateri skerbni vertnar pridno pleve, ji o suši zvesto priliva, jo o mrazu pokriva, jo trebi in varuje merčesov itd.; kadar prestopi v nedeljsko in ponavljavno šolo, je kakor drevesce, ki se presadi na vert, kamor vertnar še večkrat pride pogledat, da poskerbí, česar je treba v ta namen, da drevesce pozneje rodi sad, ki ga obeta. Kakor se drevo postavi naposled na prosto polje, kjer se vojskuje z viharji in vetrovi; tako se izpusti tudi učenec in učenka iz nedeljske, iz ponavljavne šole v djansko življenje, med prosti in široki svet, da dela potem, kakor so ga učili kerščanski učeniki, da rodi dober sad v prid človeštva, da lepša nebeški vert sv. katoliške cerkve. Ali zdaj v delavnem življenji po zapuščeni šoli mladeneč in deklica nista več v tako varnem zatišji, ko poprej; zdaj sta izpostavljena mnogim in hudim nevarnostim, ki jih doslej nista poznala. Bolj ko mlademu presajenemu drevescu ravnega količa ali steberca, da ga opira in ravná, je potreba mladini, ki delavniško ali vsakdanjo šolo popusti, modrega vodila, da mladost sama sebi prepuščena na krive pota ne zaide in svoje sreče lahkomišljeno ne zapravi, marveč je išče, kakor se je učila poprej v šoli. Ali tu sem prišel do tistega nesrečnega vira, iz kterega izhaja toliko obžalvana malopridnost in pokvarjenost sedanje mladine. Ta je namreč, da se mladina šoli odrasla, pušča brez pravega daljnega vodila, ali da se ji celo podira, kar je prej šola zidala.

Mladost, ki šoli odraste ima dvojno poglavitno dolžnost. Mladenček, ki je šolo zapustil, deklica, ki je prestopila iz šolskega v vsakdanje življenje, mora

a) zmirom bolj se zavedati, da je človek, da je kristjan, da je katoličan ali katoličanka; in

b) skerbeti, da pride v katerem koli stanu človeške družbe na tisti prostor, ki mu gaje Bog odločil.

Ako mladina, bodi si moška ali ženska, katero teh dolžnosti opusti, prav napredovati ne more, marveč se popači, pokvari, pogubi. — Pervi dolžnosti nasproti ravná lahkomišljenost, v kateri mladost v nemarno pozabi naj boljših šolskih pa tudi domačih nauk, ter živi brez pomislika na svojo vrednost in na svoj namen. Ravno ta nevednost je, iz ktere izhaja njeno nespametno vedenje, da miluje tako mladost slehern pameten človek. Bila je v svoji sreči in časti, pa tega ni spoznala! Omeniti moram posebej nevednosti v edino potrební vednosti, nevednosti, v kateri mladost tako malo pozna svojega ljubega Jezusa križanega, nevednosti v kerščanskih edino zveličavnih resnicah. Iz te izvira, da postane brez Boga in nepremišljeno dere v svojo nesrečo, ktera jo prebitko, tolikrat prepozno zdrami iz njenega zanikarnega spanja.

Drugi dolžnosti, po kateri ima mladost po zapuščeni šoli skerbeti, da se sposobno stori, vestno in s pridom delati na tistem prostoru, kterega ji je Bog odločil v posebnem stanu, ravná nasproti pa v nemarno malopridnost, v kateri se mladina jame dela ogibatí in lahkoživnost si priljubljati. Kakor prva napaka morí

posebno dušne moči, tako podkopa druga zraven dušnih zlasti telesne, in po pravilu: „Kdor ne dela, naj tudi ne je“ — se pogostoma prigodí, da tak naposled res nima kaj jesti. Kolikor več je tacih, toliko bolj raste uboštvo; iz uboštva pa prihaja brez števila grehov in hudobij.

Ali — popevati take žalostinke, to ni primeren spis letnemu šolskemu sporočilu! Povej nam raji, kako bi se tem napakam v okom prišlo morebiti ravno po napravah, ki se strinjajo z vsakdanjimi šolami. Da mladina hudo boleha, in da ta rana živo poprijema vso človeško družbo, to nam kaže žalostna skušnja. Kaži nam tedaj lek ali zdravilo zoper to bolezen!

Bolezen, za katero odrasla mladost tolikrat boleha, smo zato mógli spoznati, da se ji morejo naznaniti v odvernitev primerne zdravila. Bolezen zadeva glavo in serce; glavo v nevednosti, serce v malopridnosti. Zdravilo mora tedaj meriti na to dvojje, na um in na serce.

Imenovali smo doslej dve poglavitne dolžnosti, ki jih vsakdanji šoli odrasla mladost ima zverševati. Ako tedaj hočemo, da bode mladina dobra, ji je treba krepko pomagati v spolnovanji obeh teh dolžnosti. To opravilo imajo a) ponavljavne nedeljske šole in b) starši v domači in djanski šoli. Tema dvema je izročena sedaj mladost, ki je odrasla vsakdanji šoli. Kakor pri izreji, posebno v nedeljski in djanski šoli sploh, morate te dve varhinji kersčanske mladosti ena drugi prijazno roko si podajati in krepko se podpirati. Obé se morate ozirati na splošnjo odrejo in na posebno, čeravno gre šoli bolj splošnja, domu pa posebna odreja, to je, priprava na prihodnji stan.

Kaj je tedaj namen nedeljskih šol, in kakšna njihova pomemba ali veljava, gledé na mladost, ktera je vsakdanjo šolo popustila?

Nedeljska šola, po svoji naravi in po zvezi, v kateri je z vsakdanjo šolo, sprejema tedaj tisto mladino, ktero je vsakdanja šola pripeljala doslej, da se zaveda svojega življenja in se z naj potrebnjimi nauki oskerbljena, na tej podlagi k kakemu stanu in poklicu pripravljati more. Nedeljska šola ima tedaj namen, nauke, ktere je učila vsakdanja šola, jederno ponavljati, pomanjkljivosti po potrebi in zmožnosti dostavljati s posebnim ozirom na to, kako naj mladost v šoli pridobljene nauke v življenji rabi. Nedeljska šola tedej bistrenje in omiko pri mladini krepko vterjuje in jo djansko, kakor se v vsakdanjem življenji potrebuje, rabiti uči. Kako koristne, kako potrebne so nedeljske šole, kako imenitne dolžnosti imajo, je razvidno že iz njihovega namena.

Človek se mora vedno učiti; to je tako znana in po skušnji vterjena resnica, kakor vsak lahko vé in čuti, da mora delati, ako hoče živeti. In ravno mladost je posebno sposobna za učenje, in nji je vedna vaja, vedno učenje tako potrebno, kakor življenje ali vsakdanja hrana. Kar mladost zamudi, starost ne nadomesti; česar se mlad ne naučiš, star vedil ne boš. V mladosti se je treba tedaj učiti in rasti kakor v letih tako tudi v po-

trebnih vednostih. V zgled nam je vsem Sin Božji, o katerem pravi sv. pismo, da je rasel v starosti in modrosti in prijetnosti ali gnadi pred Bogom in pred ljudmi. Naj bi si pač ljuba mladost prelepi zgled svojega naj lepšega in naj boljšega brata Jezusa globoko k sercu vzela in skerbela svoje dušne moči v pobožnosti in modrosti vedno lepše izverševati, kako prijetna bi bila Bogu in vsem dobrim ljudem! Naj bi tudi starši čislali bolj dušno lepoto svojih otrok kot telesno, in jim primerno skerbeli za potrebno daljno podučenje. Že škof Bossuet je brez strahu in krepko zaterdval sinu kralja Ludvika XIV., da je tudi zanj imenitna dolžnost se vedno učiti. „Ni vam dal Bog zastonj razumnosti in tako lepih zmožnosti, ki naj bi vas razsvetljevale, da se z njih pomočjo preteklega spominjate, sedanost spoznavate, in prihodnost pregledujete. Kdor pa meni, da ni truda vredno, te božje dobrotne dari si v prid obračati, ta ima Boga in ljudi nasprotnike; ne sme namreč pričakovati, da ga bodo ljudje čislali, kdor zaničuje, kar ljudje delajo, ne da ga bo Bog varoval, kdor svoje prelepe zmožnosti tako malo ceni!“

Tudi je učeni škof svojega kraljevskega učenca prepričal, kako bodo vse njegove lepe zmožnosti opešale in se zgubile, ako jih vedno zverševal ne bo.

„Ne pričenjajte v nemarno in leno živeti, ker vaše življenje bi mógló biti prav delavno in marljivo. Nasledek unega pričetka bi moral biti, da bi čudovita razsvetljenost, s katero vas je Bog tako bogato obdaril, v nemarno pogasnila. Čemu namreč bi vam bilo naj krasneje orožje, ako ga še v roke ne primete? Čemu bi vam pa tudi bile prelepe dušne zmožnosti, ako jih ne porabite in modro ne obračate? Zgubljene bi bile.

In kakor bi vi pozabili pisati, ako bi se ne vadili, tako bi oterpnile vaše dušne zmožnosti, in še toliko prizadevanje jih pozneje zbuditi bi bilo zastonj“.

To opominvanje naj dam tû slepi mladini, ki hoče biti premodra, ter se sramuje učenja, misleča, da dovolj zna ali da jo bo premoženje staršev brez učenja živilo; pa tudi naj velja brezmišljeni mladini, ki svoje lepe dušne dari v mladosti v nemarno zapravlja, ker o nedeljah in praznikih mesto da bi z veseljem hodila v nedeljsko šolo in marljivo si pridobivala blagih naukov, dragi čas trati z igro in pohajkvanjem.

Prav po materno ravna tedaj šola, ktera gojencev svojih iz svoje skerblijivosti ne izpusti tudi z 12. letom ne. Celi teden pusti res svoje nekdanje rejenčike delati, ali o nedeljah jih vabi in sklicuje ter jih v mičnih naukih prijazno spominja, naj dušnih moči ne zamorijo, ker le bister um v éverstem telesu daje mladosti pravo ceno.

Mladina pa tudi po ostanku prve nepokorščine v raji le prerada otresa jarm pokorščine, in komaj čaka, da bi odšla šolskemu strahovanju. Mladina, ki odraste šoli v svoji neposajenosti brez vodila in primerne strahovanja, bi derla v svojo nesrečo, enaka vrelcu ali studencu, ki močno vre iz zemlje in šumeče dere navdol, nekako nepokorno svojih mej ne pozna, ter s silo hoče v oblasti

imeti vso prostorno dolino, v katero je prišumel, pa se po pesku in travniku sproti pozgubi. — Nedeljska šola, ki tako prederznost mladine dobro pozna, pa ve zdaj poprešnje otroško šolsko strahovanje modro in resnobno primeriti natori odrasle mladosti; nedeljska šola posebno namerja volji ali zapovedi predpostavljenih veljavo pridobiti. Z veljavnim opominovanjem prepričuje nedeljska šola svoje učence tega, kako zaničljiva in sramotna je nepokorščina; zbuja jim pravo ponižno spoštovanje do samega sebe, ki se pridobi le s poštenim vedenjem; previdno in krepko opominja nedeljska šola svoje učence, naj se nikdar ne zaveržejo, naj jih bode sram, sleherne nerodnosti, naj skerbijajo posebno za čast in poštenje pred poštenim svetom. S takim in enakim vodilom se modro in dušnim zmožnostim primerno mladina privadi, da pozneje sama od sebe in rada dela to, kar je poprej morala, in ako je pri mladini to dobljeno, je veliko, skorej vse dobljeno.

Mladina išče že sama po sebi družbe in tovaršije. Ali ravno te so, po katerih se spridenost trosi med mladino tako, da jo po tem razjeda ko strupen rak. Kdo mi ne bo priterdil, ako količkej pozna svet in sedanjo mladino, da, ako hočemo mladino rešiti, jo je treba varvati slabe tovaršije? Slabe tovaršije je zviti sovražnik človeštva, zlasti pa mladine, zdaj v najem vzel, da kar si sam ne upa, po svojih tovaršijah doseže. Lahko je mladino, ki tako rada posnema, kar vidi, po slabih tovaršijah vloviti; res je mladina le po slabih tovaršijah tako grozno spridena! Glej svitli oblaček na nebu, ki se kej prijazno rumení v solnčnem svitu in obéta s časom le rodovitnega dežja! Ko se privalé drugi černi pa nakopičeni oblaki, tudi ta nedolžna meglica naglo z njimi potegne, da z drugimi vred viharno pokončuje zlato polje in rumeno zernje. Podobo na nedolžno mladino obrniti je lahko. Starši in prijatli nedolžne mladosti! Ker hočemo mladini dobro, posvetujmo se, kako je varvati slabih tovaršij, in rešili jo bomo! Tudi tej potrebi za odraslo mladino nedeljska šola pomaga, ker ravno ob nedeljah in praznikih mladino zbira in združuje ter jo saj nekoliko varuje drugih tovaršij. Iz vsih ozirov tedaj se nam jasno kaže, da kakor korist in potrebo dobro vravnanih vsakdanjih šol za mladino do 12. leta sleherni priznati mora, tako ravno take koristi nedeljski šoli za mladost, ki je šoli odrasla, nihče odreči in nje potrebe tajiti ne more.

Imeniten je namen nedeljske šole; ali težavno je tudi nje opravilo, toliko težavneje, kolikor menj časa ima, le po 2 uri ob nedeljah in praznikih, in kolikor težavniše je odraslo drevje vravnati memo šibkega drevjiča. Slehern, ki z nedeljsko šolo opraviti ima, mi bo brez premislika poterdil, koliko grenkega truda prizadeva nedeljska šola! Skušnja kaže, da ima šoli odrasla mladina le preveč že drugam nagnjene serca, na tovaršije, igre, pohajkvanje itd. V nedeljsko šolo prihaja mladina večidel mlačna in razmišljena; dostikrat le prisiljena, termasta in kljubljiva.

Kako se mora tedaj truditi nedeljska šola, da pri svojih učencih paznost ohrani in jih zase toliko pridobi, da pričnejo radi

in z veseljem vanjo hoditi! Le s posebno umetavnostjo je v stanu nauke, ki jih je že učila poprej vsakdanja šola, tako spreminjati, njih koristno stran posebno kazati, jih zdaj v tej zdaj v uni obliki razkladati, jih tako na vsakdanje življenje obračati, da učenci njih važnost spoznajo, in jih moč poduka tako poprijema, da paznost ohranijo. Tako postavim se pri kerščanskem nauku, ki je kot povsod gotovo v nedeljski šoli naj imenitnejši, sicer ponavljajo prav navadne resnice sv. vere po katekizmu. Morajo se pa resnice bolj temeljito vterdvati iz sv. pisma, ustnega izročila z ozirom na to, kar je sv. cerkev vedno o tej in uni resnici učila. To, umevno in poljudno naznanjeno, stori razlagano sv. resnico mikavno mladim poslušavcem in se skor nevede prime njih serc. Tako le je moč zavarovati mladino pred napadi zgrabljivih volkov, ki dan danes v brezmerem številu v ovčji obleki zalezujejo naj boljše jagnjeta čede Gospodove ter jim brezbožno ropajo naj boljši zaklad, ki ga imajo, sveto nedolžnost in pravovernost. — Pri kerščanskem nauku se pa tudi kažejo nedeljskim učencem verske resnice spolnovane v življenji. Ne pové se le, kaj naj storimo kot odrešeni po Jezusu, kaj delajmo kot posvečeni Božji otroci, izvoljeni deležniki nebeškega kraljestva; živi zgledi, mično in krepko povedani, iz sv. pisma, iz življenja svetnikov se pri tej pa pri uni čednosti mladosti kažejo, naj bi ji bili živi vodniki po poti kerščanskega življenja. Besede ginejo, zgledi vlečejo. Zgodovinska podlaga se v nedeljski šoli prav posebno s pridom rabi. — Učenci nedeljske šole naj se pa tudi vadijo sv. cerkveno leto v cerkvenem duhu preživeti; kej mikavna in podučna je zanje prav umevna in spodbudna razlaga raznih praznikov in obredov naše sv. katoliške cerkve. Le če se mladina vpelje v pravo posvečevanje sv. praznikov v cerkvenem duhu, bodo ji sv. prazniki tudi v poznih letih močno netilo goreče bogoljubnosti. Tako pa čas tudi učencem v šoli kaj naglo mine in je duhovnu le prekratek, dasiravno ga kar se da pridno porabi. Ljubezno do šole se s tim, ako so sicer zanjo dovezetni, pri učencih zbuja, in ako z veseljem hodijo, se tudi veselo učijo. Kako modro si mora pa tudi nedeljska šola spoštvanje ohranvati, in kako previdno ljubeznivost kazati, da osorna ojstrost ne plaši, pa tudi slepa mehkost ne pači! Vse tako prizadevanje vender le še zaželenega sadu ne prinese; kajti otroci tega sveta so modrejši memo otrok luči. Še vse bolj mično vejo hudobni zapeljivci mladino v svoje mreže loviti. Večidel v uspehom kličejo: Pridite, veseli vživajmo dobrote tega sveta, dokler smo mladi! Ker skušnja uči, kako težko je pri globoki in široki spridenosti mladini vcepiti boljšega duha. In žalibog! ravno varhi nežne mladine so velikrat njeni naj večji sovražniki. Ali ni žalostno, da je dostikrat potreba, pri tako očitni koristi, pri tako vidni potrebi nedeljskih šol, starše in še posebno mojstre siliti, da pošiljajo sebi izročeno mladino v šolo!

Res prav ima deželna postava, da z ojstrimi kazni sili starše pa tudi mojstre, naj vedno pošiljajo svoje otroke in učence v šolo. Ali sila vendar le ni mila! Ne napravljajte tedaj starši in gospodarji sebi škode in sramote, šolskim oskerbnikom pa tolikanj težav,

ne pustite se siliti k temu, kar tako globoko vaša in vaših ljubih sreča zahteva, in kar od vas tirja Bog, cerkev in človeška družba!

Naj bo omenjen tukaj še neki našim časom zelo primeren pripomoček, mladino varvati spridenosti in jo k dobremu vneti. Menim družbe za mladost. „Razločite se!“ to bo veljalo po vsih sedanjih znamenjih kmalo za vse. Dober sad se bo moral izbrati izmed piškavine; pšenica pokazati izmed plevela. Prikrita omahljivost med dobrim in hudim blezo ne bo več izhajala; dobri naj bodo svojo krepost serčno kazali, po zgledu svojih junaških sprednikov, in hudobija naj se v svoji ostudnosti razkrije! Z združenimi močmi mori in duši hudobna derhal čednost in bogoljubnost; ali bi ne bilo primerno, da se tudi kerdelo poštenih združi, ter se v družbah podpira zoper nevarnosti? „Gorje samemu, zakaj če pade, nima nikogar, da bi ga vzdignil!“

Jezuiti, od katerih naj bi se pač vsi pravi mladostni prijatli učili umetnosti, kako ji v dobri izreji pomagati k blagru, take družbe za mladost povsod vpeljujejo z velikim vspehom. Korist take družbe imamo pri nas pred očmi. Kdo more tajiti, koliko blagega sadu je obrodila tukajšina „Marijna družba“ za dekleta, ustanovljena pri tukajšni dekliški šoli v samostanu naših blagih Uršulinaric! Mladina dekliška, starši in duhovni so blagemu prijatlu, ki jo je s trudom vpeljal, vedno hvaležnost dolžni! Kolike zavetnice v toliko nevarnostih bi bile mladosti take družbe v zvezi z nedeljsko šolo ustanovljene, za mladenče posebej, za dekleta posebej! Ne morem pa tukaj obširneje popisovati, kako primerno vsim lastnostim in potrebam kerščanske mladine so vravnane te družbe. Ne tirjajo nič, kar bi bilo mladosti zopernega, tudi težavnega ne; pomagajo le mladini ložej spolnovati to, kar je že po natornih in kerščanskih zakonih spolnovati dolžna. Ne morem tu razkazovati bolj na tanko, kako modro skerbijo te družbe napčne nagnjenja s tim pridobiti za dobro, da kjer se izruvati ne dajo, se saj požlahné ali poboljšajo. Skerbe za kratkočase, toda poštene; odvrčujajo od slabe družčine, pa kratkočasijo v poštenu prijazni tovaršiji; podučujejo, pa vse vablivo, in vodijo, kar je za mladino prav posebno potrebno, k sv. zakramentom, in v družbi ravnavajo nasproti tisti gerdi veši, ktera tako zelo plaši mladino pred sv. zakramenti; pravi se ji strah pred ljudmi. Ne morem naznanovati preblagega sadu, ki ga te družbe donšajo po bratovskem opominovanji, po združenih molitvi, po prejemanju sv. zakramentov i. t. d. Rečem le: „Kako dobro in kako prijetno je, ako bratci skupaj prebivajo! Kjer tje pošilja Gospod blagoslov in življenje vekomaj!“

Na noge tedaj, prijatli kerščanske mladine in človeške družbe! Ker išče hudobni sovražnik z združenimi močmi pokončevati, skerbimo z združenimi močmi rešiti, kar se še rešiti dá! Z vsimi močmi in pripomočki naj bi se trudili vsi, ki jim je izročena draga mladina, da bi se dosegel namen, ki ga sleherna prava odreja namerjati mora, to je: Blagor mladosti in blagor človeške družbe.

Kaj pa človeka in posebno mladino res osrečuje in tudi koristi rodu človeškemu? — Blagoslov Gospodov, sklenjen s pridnostjo človeka samega, ali domače: „Moli in delaj!“

Naj sedaj še kratko omenim 2) dolžnosti, ki jo mladina ima po skončani šoli. Skerbi naj, da pride slehern s potrebnimi sposobnostmi previden v tisti stan, kamor ga kliče Božja previdnost. Tu so pa spet starši in oskerbniki mladine, ki ji morajo pomagati k kruhu, t. j. skerbeti morajo, da privadijo mladino sebi izročeno pridne delavnosti in da tako pripravijo svoje otroke v ta ali uni stan, v katerem bodo mogli sebe s pridnostjo preživiti in kolikor naj več moč delati v blagor človeštva. Bo mar treba še le skazovati, kako imenitno je za mladino, da si odloči gotov stan, in da v njem pridno dela? Ktera stvar pa je, ki bi svojega namena ne imela in bi z vsimi močmi ne spolnovala prostora, ki ga ji je dal premodri stvarnik? Pameti je tedaj jasno, da Bog nikogar na svet postavil ni, da bi nič ne delal; za vsakega je odločen stan, je zaznamvan prostor, kjer naj dela. Dolžnost delavnosti v odločenem stanu je tedaj tako imenitna, da ona v tesni zvezi z dolžnostmi, ki jih slehern ko človek in kristjan spolnovati ima, razloči mladini časno in večno srečo ali nesrečo. Zato pa je prav potrebno priporočati delavnost tem bolj, ker se nagnjenje k malopridni zložnosti pri mladini v toliki meri nahaja, in ker starši tolikrat opuščajo svojo dolžnost, otroke delavnosti privaditi. Rak, ki mladino in po nji blagostanje v sedanjem času tako skeleče in globoko razjeda, je ravno to, da je mladina naša tako lahna za delo. Je pa lahna, ker se dela iz mladega ne vadi.

Mladina je v brezdelavni lahkoživnosti malopridna zajednica človeške družbe. Gledé družbenega življenja ima vsakteri dvojno dolžnost. Pervič sebe pošteno preživiti. To dolžnost spolnuje še vsakteri, da skerbi se preživiti, le besedica „pošteno“ se prerada prezira. Ker je pa vsakteri tudi ud človeške družbe, po Božji modri previdnosti lepo sklenjene, je slehern drugič tudi dolžan delati za splošnji blagor, ker tudi družba človeška zanj dela. Tu se mi prav potrebno dozdeva omeniti napčno izrejo otrok pri nekterih premožnih starših, kateri v slepi ljubezni do njih, svojih ljubljencev pri nobenem težjem delu viditi ne morejo. Če že tudi dajo svojega sinčka ali hčerko, po tem ko sta šola in daljno boljši odrejo na kol obesila, zato ker se jima več ni poljubilo se učiti, k kakemu delu, ji pa spet, če le mlada svojeglavčeka ostati ne marata, ker se jima po domačem mičkanji toži in delati ne ljubi, domu vzamejo s pristavkom, ki je otrokom v veliko potuho: „Naj pa otrok doma bo, jesti bo že imel; moji otroci naj se ne ubijajo tako po svetu kot sem se jest mógel itd“. Dobro si take besede pomni samosvoja glavica malega mehkužneža; tem bolj misli, da denarji v očetovi skrinji ali materni ne bodo pošli in da žita v njih shrambah ne bode zmanjkalo, ker ne ve, kako kervavo se mora denar prisluževati in kruh pridelovati. Geslo taki razvajeni mladini je: „Kaj bomo jedli, kaj bomo pili“, pa še tudi: „Kaj dobrega bomo jedli in pili?!“ Kmaló sicer visoke pa na pol poderte hiše, prostorne

pa prazne poslopja, ki so jih priprosti starši svoji razvajeni mladini bili z žulji svojih rok pripravili, svarivno pričajo, kako res je, da grabež najde trosivca ali kakor pregovor pravi: Hči skopuhova je dostikrat žena požeruhova! Premožnim kot revnim je Bog roke podaril, naj delajo. Premožni! ako ste naprej plačilo prejeli, mar za vasjenja dolžnost, se dnine vredne storiti? Tako praša posebni prijatelj mladine Borderies, škof v Versailles.

Po tej poti tedaj, da premožni starši neprevidno svoje otroke v lahkoživnosti razvajajo, sami k delu počasni in zato tudi revščine že nekako navajeni starši pa vnemarno svojo mladino v lenobi pusté, se razširja tako imenovani proletariat, t. j. siromaštvo, ki pa še hoče kaj biti, da si noče kaj storiti; hoče dobro živeti pa se noče truditi. Takega lenega siromaštva gnili sad so tisti leni postopači, ki terkaje od vrat do vrat po delu poprašujejo, ki jim pa smerdi, zato da si živeža priberačijo; tudi razcapani mladi pohajkavci, ki si pri poldnevem solncu leno kri ogrevajo in jim roke, ker jih z delom rabiti nočejo, predolge zrastejo! Živeti morajo, delati nočejo, tedaj zmikajo. Tega še ne omenim, kam lena ženska mladost zaide, ker znano je:

Lenoba je vseh gerdob gerdoba.

Kako bi pač bilo želeti, naj bi se vstanavljevale blage naprave, ki bi se usmilvale takih zanemarjenih sirot in bi jih v skupnih delavnicah od mladega vadile dela, ter reševale njih telo in dušo časne in večne nesreče. Od omenjenih pri nas navadnih prikazen romarji iz Rima nič ne pripovedujejo, veliko pa od blagih naprav, ki v Rimskem mestu, ko središču katoliškem, pogube varujejo mladino. Take naprave pač le kerščanski duh buditi zamore! Saj le kerščanstvo vrednost mladine po vsih ozirih ceniti ve. Tudi le kerščanstvo je v stanu dolžnost delavnosti prav vterditi, ker kaže delavnost ko namen stvarnika; dela človeku delo prijetno, ker ga je že v raji razveseljevalo. Če ravno se je po padu človekovem spremenilo v kazen, je pa ravno pripomoček dolžnega zadostvanja; tako tedaj v kerščanskem oziru človek delavnosti zanemarjati ne more in ne sme.

Da ne popisujem dalje, kako naj bi tudi z lahkoma vadili starši svoje otroke terdne delavnosti; kako naj bi jim z opazovanjem njih zmožnosti v ta ali uni stan svetovali itd.; rečem le staršem in mladini: Človek je vstvarjen za delo kakor tica za letanje. Lenuh je živ nekako mertev!

Mladina, ki odhajaš iz vsakdanje v nedeljsko, in zlasti tebi, ki greš v djansko življenje, z besedami učenega B. Franklina kličem za teboj: „Ako ljubiš svoje življenje, nikaner ne zapravljaj dragega časa; čas ravno je, iz kterega je sestavljeno tvoje življenje. Ne sovraži terdih del in kmetvanja, kterega je naj viši vstvaril. Mladost! ako hočeš biti srečna, vzemi si pri ločitvi od šole v spomin te dve besedi: „Moli in delaj!“ Spolnui ji po tem zvesto v šoli tega življenja, in vse tvoje delo bo dober tek imelo tu in tam“.

Ravnatelj.

II.

Predstojniki in učitelji.

Juri Zavašnik, korar, knezoškofijski konzist. svetvavec, pravitelj v šolskih rečeh, križnik Franc Jožefovega reda itd.

Franc Kramar, dekan, šolski okrajni nadzornik, knezošk. konzist. svetvavec itd.

Jožef Hafner, fajmošter v pokoji, šolski oskerbnik.

Franc Rome, ravnatelj, katehet in mestni kaplan, je učil v vsih 4 razredih kerščanski nauk, v 4. razredu zgodbe sv. pisma in evangeli, tudi ponovilo kerščanskega nauka v nedeljski šoli; skupaj 10 ur v tednu.

Jožef Kramar, učitelj, je učil vse predmete v 4. razredu, skup 18 ur v tednu.

Lovro Sadar, učitelj, je učil vse predmete 3. razreda in sadjorejo za bolj odraščene učence vsih 4 razredov; tudi ponovilo naukov v nedeljski šoli, skup 24 ur v tednu.

Ivan Cetel, učitelj, je učil vse predmete v 2. razredu, ponovilo naukov v nedeljski šoli, 2 uri v tednu petje in je tudi cerkveno petje oskerboval, skupaj 24 ur v tednu.

Janez Gorjanec, podučitelj, je učil vse predmete v 1. razredu, ponovilo naukov v nedeljski šoli, risanje v 4. razredu, 23 ur v tednu.

Šolsko leto 1867 se je bilo pričelo zavoľjo bolezní še le 15. oktobra.

Zahvalna slovesna sv. maša bo 31. julija v cerkvi sv. Jakoba.

Preskušnje: Za 1. in 2. razred 30. julija dopoldne; za 3. razred popoldne; za 4. razred 31. julija dopoldne.

Učenci so bili, zunaj pozimskega časa, vsaki dan pri sv. maši in so spodbudno prepevali: štir- ení petkrat so šli v šolskem letu k sv. zakramentom ter skup bili obhajani s skupnimi molitvami pred in po sv. obhajilu.

Tudi letos smo slovesno obhajali praznik sv. Alojzija. Učenci so imeli sv. obhajilo med sv. mašo. Slovesne sv. maše z nagovorom se je vdeležilo lepo število staršev in drugih šolskih prijateljev.

Posebno srečna se sme šteti naša šolska mladost letos tudi zato, ker je imela lepo priložnost se vdeležiti sv. misijona, ki je bil v Stari Loki. K pridigi za otroke je šla šolska mladost s svojim bandercem, s svojimi učitelji. Ginljiv je bil dan pervega sv. obhajila; slovesno so šli novi povabljenčiki Gospodovi po sveti

maši in ponovljeni kerstni obljubi iz domače cerkve v cerkev Starološko, kjer so med slovesno sv. mašo prvo sv. obhajilo prejeli; obhajani so bili tudi drugi otroci. Častiti P. Valjavec je prav ginljivo in krepko pred sv. obhajilom otročicem govoril. Obilne solze pričujočih staršev in otrok so kazale, kako močno jih je ta pobožnost poprijela; upajmo, da ne bode brez dobrega sadú.

III.

Število učencev in pregled nauk.

N a u k i	R a z r e d i				Nedeljska šola	
	I.	II.	III.	IV.		
1. Kerščanski nauk	2	3	4	4	1	
2. Slovenščina	8	6	5	4	—	—
3. Nemščina	5	6	7	6	—	—
4. Številjenje	2	3	4	3	—	—
5. Pisanje	5	4	3	3	—	—
6. Spisje	—	—	2	2	—	—
7. Petje	2				—	—
8. Risanje	—	—	—	2	—	—
9. Sadjereja	1				—	—
10. Branje, pisanje in številjenje	—	—	1	—	2	—
Število učencev	90	82	55	39	55	60
Skupej .	266				115	

Razun navadne nedeljske šole v dveh razredih, je hodilo tudi s hribov okoli 60 dečkov, ki vsakdanje šole obiskovati niso v stanu, o nedeljah in praznikih od 1 do 3 popoldne v šolo. Gg. učitelji Sadar, Cetel in Gorjanec so jih podučevali posebno v branji, tudi v pisanji in številkanji; g. mestni fajmošter so pa prevzeli poduk v kerščanskem nauku; vsim gospodom bodi hvala za blago prizadevanje!

IV.

Razredba učencev.

IV. RAZRED.

Darila so prejeli :

Lah Rihard iz Ipave.
 Kobler Anton iz Železnikov.
 Šubic Janez iz Poljan.
 Franc Juri iz Loke.

Pohvaljeni so bili :

Jeraj Janez iz Mavčič.	Kuralt Pavl iz Žabnice.
Potočnik Tomaž iz Železnikov.	Rihtarčič Franc iz Selc.
Jelenc Štefan iz Železnikov.	Demšar Franc iz Železnikov.
Šubic Juri iz Poljan.	Langerholz Franc iz Stare Loke.

Dobro so se učili :

Berčič Peter iz Stare Loke.	Košir Franc iz Suhega Dola.
Blaznik Janez iz Loke.	Kump Matija iz Loke.
Deisinger Franc iz Loke.	Peternel Franc iz Loke.
Jenko Franc iz Pevna.	Štamcar Daniel iz Predvora.
Jesenko Nace iz Poljan.	Svoljšak Blaž iz Loke.
Kalan Franc iz Mavčič.	Vogel Marcellus iz Save.
Karlin Andrej iz Stare Loke.	Vavpetič Franc iz Loke.
Korbič Andrej iz Loke.	

Slabo so se učili :

Dagarin Luka iz Puštala.	Zaveršnik Jože iz Loke.
Gaber Peter iz Stare Loke.	Žebre Janez iz Loke.
Kunstelj Janez iz Loke.	
Notar Peter iz Puštala.	Štev. 39.
Triller Leopold iz Loke.	5 učencev je med letom izostalo.

III. RAZRED.

Darila so prejeli :

Lah Evgen iz Ipave.
 Klobovs Janez iz Loke.
 Košmelj Blaž iz Železnikov.
 Ferlan Štefan iz Žir.

Pohvaljeni so bili:

Lužan Janez iz Žabnice.	Rupar Franc iz Puštala.
Maher Janez iz Loke.	Pintar Janez in Breznice.
Pintar Janez iz Poljan.	Sušnik Avguštín iz Loke.
Logonder Martin iz Žabnice.	Lušina Franc iz Gosteč.
Ahčín Franc iz Ljubljane.	Langerholz Jakob iz Moškrina.
Bohíneć Jože iz Podreč.	

Dobro so se učili:

Arhar Franc iz Loke.	Oblak Andrej iz Loke.
Bajt Juri iz Poljan.	Oman Janez iz Žabnice.
Bergant Franc iz Suhe.	Oman Miha iz Suhe.
Dolinar Engelbert iz Idrije.	Osterc Matevž iz Puštala.
Eržen Janez iz Černomlja.	Pivk Andrej iz Loke.
Gvajc Franc iz Stare Loke.	Svoljšak Juri iz Loke.
Jamnik Anton iz Puštala.	Vavpetič Janez iz Loke.
Kalan Janez iz Mavčič.	Všeničnik Gregor iz Poljan.

Slabo so se učili:

Ambrožič Janez iz Zminca.	Langerholz Peter iz Stare Loke.
Bernik Anton iz Stare Loke.	Letnar Matija iz Kamnika.
Blaznik Tine iz Loke.	Porenta Franc od sv. Duha.
Hafner Andrej iz Loke.	Rupar Matija iz Loke.
Hafner Franc iz Stare Loke.	Svoljšak Jože iz Stare Loke.
Hafner Jože iz Loke.	Šifrer Jože iz Stare Loke.
Jenko Peter od sv. Duha.	Šifrer Jože iz Žabnice.
Jugovic Anton iz Stare Loke.	Žagar Jože iz Papirnice.
Kalan Jože iz Suhe.	
Kašman Janez iz Loke.	Štev. 55.
Križnar Janez iz Loke.	5 učencev je med letom izostalo.

III. RAZRED.**Darila so prejeli:**

Pintar Luka iz Hotavelj.
Maček Tomaž iz Javorja.
Rihtaršič Janez iz Hotavelj.
Krek Luka iz Selc.
Demšar Štefan iz Poljan.

Pohvaljeni so bili:

Dolénec Janez iz Ljuše.	Peternel Matevž iz Loke.
Homan Anton iz Loke.	Gosar Jože iz Dupljan.
Franc Rudolf iz Loke.	Krajnc Jakob iz Trate.

Arhar Franc iz Ljuše.
Gartner Franc iz Jamnika.
Logonder Peter iz Pevna.
Prevec Andrej iz Selc.

Oman Franc iz Suhe.
Ziherl Lorenc iz Lipice.
Kaiser Janez iz Papirnice.
Cof Tomaž iz Stare Loke.

Dobro so se učili :

Berčič Juri iz Stare Loke.
Blaznik Franc iz Loke.
Debelak Anton od sv. Duha.
Godec Jernej iz Puštala.
Hafner Franc iz Loke.
Hafner Franc iz Stare Loke.
Hafner Janez iz Stare Loke.
Hafner Jože iz Loke.
Hartman Matevž iz Suhe.
Humar Jože iz Stare Loke.
Jamnik Janez iz Godešič.
Jenko Gašper iz Pevna.
Jugovec Jakob iz Pevna.
Jugovec Tomaž iz Stare Loke.
Kalan Andrej iz Pevna.
Kalan Franc iz Pevna.
König Lorenc od sv. Duha.

Kruh Jože iz Suhe.
Leskovec Juri iz Puštala.
Müller Pavl iz Loke.
Planina Lorenc iz Loke.
Pintar Lorenc od sv. Duha.
Pokorn Matevž iz Loke.
Pokorn Tomaž iz Stare Loke.
Porenta Jakob iz Stare Loke.
Šabič Franc iz Loke.
Sifrer Jože od sv. Duha.
Tavčar Matevž iz Loke.
Tavčar Primož iz Suhe.
Triller Franc iz Suhe.
Volčič Franc iz Loke.
Volčič Janez iz Loke.
Zaveršnik Franc iz Loke.
Ziherl Franc iz Studenca.

Slabo so se učili :

Benedik Matevž iz Stare Loke.
Dagarin Janez iz Puštala.
Debelak Janez iz Loke.
Franc Šimen iz Lipice.
Gasser Franc iz Stare Loke.
Golob Franc iz Loke.
Jugovec Janez iz Stare Loke.
Oblak Jože iz Trate.
Osterc Juri iz Puštala.
Pokorn Janez iz Loke.

Rupar Franc iz Loke.
Tratnik Franc iz Stare Loke.
Triller Franc od sv. Duha.
Triller Janez iz Dorfarjev.
Triller Janez iz Starega Dvora.
Zaveršnik Luka iz Loke.
Žontar Jernej iz Loke.

Štev. 82.

12 učencev je med letom šolo
popustilo.

I. RAZRED.

Darila so prejeli :

Triller Alojzi iz Loke.
Deisinger Alojzi iz Loke.
Dolinar Matevž iz Loke.
Noč Franc iz Zagroba.
Keršič Jakob iz Terboj.

Pohvaljeni so bili:

Krek Janez iz Selc.
 Steško Eduard iz Radolice.
 Jenko Janez iz Pungarta.
 Svolfjšak Jože iz Drage.
 Cof Franc iz Dorfarjev.
 Benedik Franc iz Šutine.

Payer Jernej iz Loke.
 Feigel Izidor iz Železnikov.
 Langerholz Franc iz Lipice.
 Kump Jože iz Loke.
 Jelovčan Jože iz Zminca.
 Ručigaj Alojzi iz Loke.

Dobro so se učili:

Alič Janez iz Godešič.
 Ambrožič Jože iz Trate.
 Benedik Anton iz Loke.
 Bernik Janez iz Loke.
 Blaznik Franc iz Loke.
 Brencce Jože iz Rateč.
 Frank Juri iz Veštre.
 Fojkar Tine iz Loke.
 Grohar Juri iz Loke.
 Hafner Franc iz Stare Loke.
 Hartman Franc iz Suhe.
 Hartman Matija od sv. Duha.
 Jamnik Simon iz Puštala.
 Jesenovic Janez iz Studenca.
 Kokalj Andrej iz Stare Loke.
 Kokalj Anton iz Bitna.
 Kunstelj Franc iz Loke.
 Ličar Janez iz Stare Loke.
 Notar Franc iz Puštala.
 Oblak Franc iz Jame.
 Oblak Jože iz Studenca.

Oblak Matevž iz Loke.
 Oman Anton iz Suhe.
 Oman Janez iz Zminca.
 Perko Andrej iz Loke.
 Peternel Anton iz Loke.
 Plestenjak Tine iz Suhe.
 Siherl Franc iz Stare Loke.
 Starman Janez iz Gosteč.
 Šifer Franc iz Žabnice.
 Schneider Janez iz Veštre.
 Tavčar Lovro iz Loke.
 Tavčar Urban iz Puštala.
 Triller Urban od sv. Duha.
 Veršič Janez iz Stare Loke.
 Vilfan Franc iz Žabnice.
 Vodnik Gašper iz Loke.
 Žagar Anton iz Stare Loke.
 Žnidar Jakob iz Suhe.
 Žontar Jakob od sv. Duha.
 Žontar Primož od sv. Duha.

Slabo so se učili:

Hafner Gašper iz Loke.
 Jarc Franc iz Loke.
 Karlin Janez iz Suhe.
 Poljanec Janez iz Zminca.
 Porenta Franc iz Stare Loke.
 Porenta Peter iz Stare Loke.
 Proj Jakob od sv. Duha.

Šiferer Matevž iz Stare Loke.
 Triller Martin iz Dorfarjev.

Štev. 90.

5 učencev je med letom šolo
 popustilo; poslušat jih je ho-
 dilo drugega pol leta 18.